

## VERŠOVANÁ EPIKA

Veršovanou epiku této doby představují legendy a epika rytířská.

Básnické legendy procházejí dvojitou vývojovou cestou, cestou k lidovosti na jedné straně a cestou k stále větší výlučnosti na straně druhé. – Pro první typ legend je charakteristické už to, že se látkově obracejí k českým světcům, k Prokopovi a k Anežce. Tyto legendy s domácí látkou dotýkají se aktuální politické problematiky a proniká do nich lidový život; po té straně jsou projevem nového pojetí epiky. Ostatní legendy si vybírají několik svatých nebo světic, jejichž obliba je v té době zvláště rozšířena, jako je Jiří, Dorota, a za doby Karla IV. zejména Kateřina. Některé z těchto látek se pak stávají oblíbenými v lidové poesii (Dorota), ale bez patrné souvislosti s básnickými legendami této doby, jež pokračují ve vývojové linii literatury feudální, při čemž jednak nabývá stále většího významu legenda prozaická, jednak se veršovaná legenda lyrizuje. Na této cestě, která pak vyúsťuje v nový typ skladby lyrickoepické, dospívá vývoj na začátku druhé poloviny 14. století k vrcholnému dílu staročeské exkluzivní poesie, k legendě o svaté Kateřině.

Rytířské látky jsou koncem 14. století zpracovány v několika rozsáhlých epických skladbách, jež přináší látky artušovské (Tristrama, Tandariáše) i německé (obě Růžové zahrady a Vévodu Arnošta); umělecky nestojí vysoko a náleží do konvenční literatury té doby. Proto se zde spokojujeme ukázkou z Tristrama a krátkou ukázkou z Arnošta (lokalisující k nám osobu vévodovu uvedením písně Hospodine, pomiluj ny).

### LEGENDA O SVATÉM PROKOPU

Prokop (zemřel r. 1053) je jednou z význačných legendárních postav posledního období církevněslovanské kultury u nás a nositelem církevněslovanské tradice v dalších stoletích. Stal se přímo symbolem národní hrdosti a neústupnosti a úsilí o jeho kanonizování bylo souběžné s úsilím o uznání českého státu za království. Není jisté, zda byl jeho život zpracován již staroslověnsky, ale máme několik legend latinských a dvě české, veršovanou a prozaickou.

Česká veršovaná legenda o Prokopovi, dochovaná v rukopise Hradeckém, pojednává o Prokopově životě od narození až do smrti, při čemž je kladen důraz na jeho činnost v Sázkavském klášteře. Děj se končí líčením, jak Prokop po své smrti vyhnal z kláštera Němce, jimž byl klášter dán po vypuzení slovanských mnichů. Tak se legenda stává výrazem antagonismu česko-německého a zároveň antagonismu mezi přívrženci obřadu latinského a slovanského, je důležitou složkou církevněslovanské tradice, která ožívala v době Karlově (srov. založení Emauzského kláštera) a později v době husitské. Je zajímavá i pro novou českou literaturu, neboť tuto legendu volně parafrázoval Jar. Vrchlický ve své Legendě o sv. Prokopu, zařazené původně do Mythů I (1879).

Od běžných legend své doby se liší legenda prokopská tím, že zpracovává život domácího světce a líčí jej (i když je to snad v rozporu s historickou pravdou) jako světce blízkého lidu; její hlavní přínos je v tom, že se v ní legendární látka stává východiskem